

landsbygden

Dags att Greppa näringen

I dagarna genomförde landsbygdsministern besök runt om i landet. För vår del skedde mötet i Umeå tillsammans med övriga norrlandslän. Representanter för näringen deltog i mötet för att diskutera landsbygdens utmaningar. Jag tyckte det var ett bra initiativ från ministern och jag hoppas att mötet bidrog till en större förståelse för hur förutsättningarna ser ut i vår del av Sverige. Från länsstyrelsen deltog länsledningen med landshövding och länsråd samt flera medarbetare från länsstyrelsen.

I detta nummer hittar du information om förprövningar och fornlämningar. I samband med byggplanering är det viktigt att ta reda på om det finns fornlämningar i närheten.

” Greppa näringen är ett konkret sätt att nå de nationella miljömålen och samtidigt bidra till ökad lönsamhet för lanstbruksföretag.

Dels för att klara den lagstiftning och skydd som finns kring fornlämningar men också för att undvika onödiga förseningar i bygget om fornlämningar upptäcks i efterhand.

Lokalt ledd utveckling (leader) har under flera år varit en bra organisation för att finansiera och driva olika former av projekt för ökad attraktivitet på landsbygden. Det har gett byar och föreningar möjlighet att stärka lokalsamhället vilket jag tycker har varit positivt. Det är därför glädjande att Jordbruksverket har beslutat att ge Leader Höga Kusten och Leader Mittland Plus finansiering fram till 2020 för fortsatt verksamhet.

Från 2014 ingår länet i det nationella projektet Greppa Näringen. Som erbjud- er rådgivning för lantbrukare inom miljöområdet. Greppa näringen är ett konkret sätt att nå miljömålen och samtidigt bidra till ökad lönsamhet för lanstbruksföretag. Rådgivningarna inom till exempel utfodring, klimat och energi startades under vintern 2015. Intresset har varit stort vilket är glädjande. Här i länet är det Hushållningssällskapet som genomför rådgivningarna.

Magnus Karlsson

Enhetschef för näringslivsenheten

Bestäm vad du ska odla och välj sedan rätt grödkod.

Foto: Maria Tjärnström

Välj rätt gröda och stöd

När du gör SAM-ansökan ska du ange vilka grödor du har på varje skifte. Det gör du genom att ange en grödkod. Fundera en gång extra över vad du ska odla och hur du ska sköta grödan innan du väljer följande grödkoder.

- 13 Blandsäd (spannmåls-/baljväxtblandning), mer än 50 procent spannmål. Ska gå i ax. Räk- nas som växtodlingsgröda i kompensationsstödet.
- 49 Slätter och betesvall på åkermark med en vallgrö- da som ej är godkänd för miljöersättning. Räk- nas som grovfodergrö- da i kompensationsstödet och ingår i foderarealen vid beräkning av djurtäthet. Du måste skörda grödan om du söker kompensations- stöd för den. Ger inte rätt till ersättning för ekologisk djurhållning i nya eller gamla åtaganden.
- 50 Slätter och betesvall på åker. Ska i huvudsak innehålla sådda vallgräs och baljväx-

ter. Används till exempel för arealersättning när du har pågående gamla åtaganden för vallodling eller certi- fierad ekologisk produktion. Används också som underlag för utbetalning av ersättning för ekologisk djurhållning (1 hektar per djurenhet) vid nya åtaganden.

- 60 Träda. Ska putsas eller bearbetas efter den 30 juni. Får brytas efter den 15 juli. Får inte skördas eller betas.
- 80 Grönfoder. Ska skördas eller betas. Räk- nas som grovfodergrö- da i kompensationsstödet.

Anna Tjell

anna.tjell@lansstyrelsen.se

0611-34 90 12

Notiser

Sen med SAM-ansökan?

Sista ansökningsdag är den 12 maj. Tänk på att du kan lämna in ansökan även efter detta datum. Ditt stöd minskar med 1 procent per arbetsdag som ansökan är för- senad. Om den kommer in efter 8 juni får du inga pengar alls.

Övertagande av mark

Om någon annan ska ta över din jordbruksmark och eventuella åtaganden ska du skicka in en blankett som heter *Övertagande av SAM-ansökan och åtagande 2015*. Kom ihåg att alla sidor av blanketten måste vara med.

Stöd för rovdjursstängsel

Det finns möjlighet till stöd för uppsättning av rovdjursstängsel genom bidrag från Naturvårds- verkets viltskadeanslag. För mer information, kontakta Urban Östman 070-191 22 45.

Fornlämningar

Riksantikvarieämbetet har utvecklat en app - Kringla. Appen gör det möjligt att se vilka registrerade fornlämningar som finns där du är. Du kommer att bli förbluffad över hur mycket fornlämningar det finns omkring dig.

Nya förutsättningar för kontroller av jordbrukarstöden

Kontrollverksamheten pågår året runt men är som mest intensiv under växtsäsongen. Nya stöd och förändrade villkor innebär att kontrollerna av stöden kommer se annorlunda ut i år.

Foto: Maria Tjärnström

Kontrollverksamheten pågår året runt men är som mest intensiv under växtsäsongen då vi kontrollerar de grödor och stöd som är knutna till jordbruksmarken. Nya stöd och förändrade villkor för befintliga stöd innebär att kontrollerna av stöden kommer se annorlunda ut i år.

Förgröningsstödet innebär att alla som söker stödet måste uppfylla villkoren för stödet under perioden 1 juni – 31 juli. Eftersom det är många som söker förgröningsstödet kommer kontrollerna att påbörjas redan i maj. Vid kontrollen tittar kontrollanten på att de ansökta grödorna finns och stämmer. Vi kollar också en viss andel av dem som är undantagna villkoret med två grödor för att bekräfta att undantaget gäller dem.

Aktivitetskrav för all jordbruksmark

Aktivitetskravet innebär i praktiken ett krav på att all jordbruksmark minst ska putsas för att berättiga till gårdsstödet. Det ska göras senast 31 oktober. Observera att andra stöd kan ställa högre krav på skötseln. Sköter du din jordbruksmark som träda (grödkod 60 i SAM-ansökan)

får du dock inte putsa eller på annat sätt slå av vegetationen mellan 1 mars och 30 juni. Regeln är till för att bland annat skydda häckande fåglar.

Nya villkor i kompensationsstödet.

Nytt för i år är att alla som odlar vall får kompensationsstöd, oavsett om det är en vall i växtföljd (grödkod 50 eller 51) eller en äldre vall som tidigare bara har gett rätt till gårdsstödet (grödkod 49). Med stödet kommer också krav på att vallen ska betas eller slås och att skörden förs bort från skiftet senast 31 oktober. Detta innebär att den brukare som avser att bara putsa en vall eller slå utan att föra bort skörden inte ska söka utbetalning för kompensationsstöd i SAM-ansökan på det berörda skiftet eller skiftena.

Söker du träda på din åkermark får du inget kompensationsstöd. Om du har djur och söker kompensationsstöd så får du inte söka träda på de vallar som du avser att skörda eftersom vallen då ska inkluderas i underlaget för beräkningen av din foderareal.

Kontroll av nötkreaturstödet

Det nya nötkreaturstödet gör att det nu blir ännu viktigare med märkning, journalföring och rapportering till CDB. Stö-

det är nytt för i år och kommer innebära att fler brukare som håller nötkreatur kommer få kontroller än tidigare år.

Själva kontrollen kommer inte skilja sig från de registerkontroller, så kallade CDB-kontroller, som vi har gjort tidigare år. Vi bedömer att största risken för fel är försenade rapporter till CDB. Alla händelser ska vara rapporterade till CDB inom 7 dagar!

Oskar Jonsson

oskar.jonsson@lansstyrelsen.se

0611-34 90 03

Kompensationsstöd

I SAM Internet är ansökan om kompensationsstöd förvalt genom ett kryss i en ruta för varje skifte där du har en gröda som är ersättningsberättigad för stödet. Tänk på att du ska uppfylla skötselkraven. Till exempel gäller att vall ska slås av och skörden ska föras bort, alternativt ska du låta djuren beta där. Det gäller också skiften med grödkod 49 där du sökt kompensationsstöd. Om du har sökt stödet men inte vill ha det kan du göra en ändring i SAM Internet.

Planerar du att bygga nytt? - var rädd om fornlämningarna

Det är sällan ett planerat bygge måste ställas in på grund av fornlämningar, men det kan krävas till exempel en planjustering eller en alternativ placering. Foto: John Molin

På många håll i länet finns kontinuitet i odling och djurhållning ända sen bronsåldern, och många gårdar har legat på ungefär samma plats sen järnåldern. Därför finns det ofta fornlämningar nära dagens bebyggelse.

Fornlämningar är en del av vårt gemensamma kulturarv och länsstyrelsen ansvarar för att de skyddas och bevaras till kommande generationer. Alla fornlämningar är skyddade i kulturmiljölagen, och det är förbjudet att ta bort, flytta eller förändra en fornlämning utan länsstyrelsens tillstånd. Skador på en fornlämning kan leda till åtal.

Samråd med arkeolog

Om du planerar ett anläggningsarbete ska du först försäkra dig om att det inte finns några kända fornlämningar på platsen. Detta kan du enkelt ta reda på via tjänsten Fornsök på nätet. Om det finns en fornlämning inom 100 meter från den tänkta platsen ska du först samråda med länsstyrelsen. Länsstyrelsens arkeologer kan då göra en bedömning av om fornlämningen riskerar att påverkas av arbetet. Markeringen på kartan visar sällan en fornlämnings verkliga utbredning, utan enbart var det säkrats spår synliga ovan mark. Den verkliga utbredningen är ofta betydligt större, vilket kan vara svårt

att bedöma utan arkeologisk kunskap. Fornlämningar kan bestå av exempelvis gravhögar, husgrunder och boplatser; vissa är väl synliga i landskapet, andra kan vara svårare att upptäcka. Många fornlämningar är inte alls synliga ovan mark, vilket ofta är fallet med till exempel boplatser. I hagen eller under ploglagret i åkern kan det döljas välbevarade lämningar efter en boplatz med kokgropar, härdar och hus. De flesta boplatser från järnåldern indikeras idag endast av förekomsten av gravar. Under järnåldern var det nämligen vanligt att anlägga gravar på gårdens inägor.

Inget hinder

Det är sällan ett planerat bygge måste ställas in på grund av fornlämningar, men det kan till exempel kräva en planjustering eller en alternativ placering. Fornlämningar innebär vanligen inget hinder för fortsatt traditionell markanvändning som till exempel bete, plöjning och skogsavverkning. Öppna och välhävda marker är många gånger en förutsättning för att människor överhuvudtaget ska kunna uppleva och förstå landskapets fornlämningsmiljöer och historiska sammanhang, fortsatt djurhållning och odling är därför positivt även ur detta perspektiv.

John Molin
john.molin@lansstyrelsen.se
0611-34 92 14

Foto: Annika Carlsson

Om du ska göra en ny-, till- eller ombyggnad av ett utrymme för djur kan du behöva göra en förprovning.

Ska du bygga djurstall?

Vid ny-, till- eller ombyggnad av djurstall, hägn eller annat förvaringsutrymme för djur kan du behöva skicka in en ansökan om förprovning till länsstyrelsen innan byggnationen påbörjas.

Grundläggande bestämmelser om förprovning av djurstallar finns i djurskyddslagen och djurskyddsförordningen. Djurstall och förvaringsutrymmen för djur som hålls för produktion av livsmedel, ull, skinn eller pälsar samt hästar får inte uppföras eller byggas om utan att på förhand ha godkänts ur djurskyddssynpunkt genom en så kallad förprovning.

Förprovning behöver även göras om ett utrymme ska inredas eller börja användas till ett nytt djurslag eller ny typ av djurhållning.

Förprovningen är gratis

Vid förprovningen granskas bland annat mått, utgödslingssystem, utfodrings- och dricksvattenanordningar, stallklimat samt brandskydd. Först när länsstyrelsen godkänt förprovningen får byggnationen påbörjas. När byggnaden är färdig ska den besiktas innan man får sätta in djur där. Om byggnadsåtgärden inte är byggd enligt beslutet kan länsstyrelsen förelägga om att byggnaden ändras eller förbjuda att byggnaden tas i bruk.

De stall som inte förprovats innan byggnationen satt igång kan bli föremål för en efterprovning. Den som inte låtit förprova sitt stall kan tvingas betala en särskild avgift på 12 000 kr eller 24 000 kr beroende på byggnationens omfattning.

Du kan ladda ner ansökningshandlingar från jordbruksverkets hemsida eller beställa dem från länsstyrelsen.

Hanna Svanbäck
hanna.svanback@lansstyrelsen.se
0611- 34 91 33

Ta chansen att lära dig mer om stenhantverk.

Foto: Annika Carlsson

Välkommen till en kursdag om stenmurar, jordkällare och grunder

Datum: 20/5

Plats: Njurunda

Tid: Från kl 09:00 – ca kl 15:30

Kursavgift: Gratis (föranmälan krävs)

Kursledare: Kjell Gustafsson Ängagårdets Natur & Kultur

Kursen kommer att bland annat behandla:

Konstruktion och funktion, bygga nytt (vad ska du tänka på), restaurering, matförvaring (vilka livsmedel är lämpliga att förvara), inredning, rengöring och fukthalt.

Vi kommer att vara inne under förmiddagen, men sedan är vi ute för att titta på olika objekt. Vi kommer att vara ute även om det regnar, så se till att vara utrustade. Ta med fika och lunch samt kläder för utevistelse.

För vägbeskrivning - Johanna Ulfsson 070-190 78 83

Anmälan och frågor: annika.carlsson@lansstyrelsen.se, 0611-34 90 92 eller 073 - 275 16 31

Studieresa för får- och getägare

Får- och getägare är välkomna att åka på studieresa till Jämtland den 8 juni. I programmet ingår bland annat studiebesök på Skärvångens bymejeri, Torsta Lantbruksskola samt Smååkrans Getgård (se program lansstyrelsens hemsida).

Anmäl dig till Christer Englund 070-210 63 89 senast 28 maj 2015. Begränsat antal deltagare.

Resan anordnas i samarbete med Njurunda fårklubb och baggförening

Lär känna ogräsen

För att veta vilken åtgärd som är mest användbar vid bekämpning av ogräs är det viktigt att veta vilka ogräs man har på åkern och vad de har för egenskaper.

Under maj månad genomför lansstyrelsen fältvandringar i smågrupp där vi tittar på ogräsplantor i groddstadiet och diskuterar vilka åtgärder som kan vara lämpliga. Även förebyggande åtgärder diskuteras.

Du som är intresserad av att delta på en fältvandring är välkommen att höra av dig. Träffarna anordnas utifrån deltagarnas geografiska spridning.

Kontakta Magnus Jensen på magnus.jensen@lansstyrelsen.se eller 0611-34 90 17

Tips på roliga appar att ladda ner gratis

Jordbruksverket har tagit fram ett antal appar för Android och Iphone som du kan ladda ner gratis.

Fjärilar - du lär dig känna igen våra vanligaste fjärilar i odlingslandskapet och får veta vad du kan göra för att gynna fjärilarna på åkern, i betesmarken och i trädgården.

Lärkvitter - appen visar ett 20-tal fåglar med bild, information och fågelsång. Här kan du öka dina kunskaper om fåglar som lever i odlingslandskapet. Appen ger dig dessutom råd om vad du kan göra för att skapa gynnsamma miljöer för dessa arter.

Nyttodjur - alla insekter i odlingarna är inte skadliga. I appen finns elva grupper av nyttodjur beskrivna. Det handlar om små rovdjur som gör stor nytta genom att äta upp bladlöss och andra skadedjur.

Ladda ner appar gratis från jordbruksverkets hemsida.

Foto: Annika Carlsson